

Eva Kneepkens

Uitspraak Waarschuwing en berisping

Twee huisartsen missen een alarmsymptoom – slechts één erkent de fout

Het Regionaal Tuchtcollège Den Bosch heeft aan twee huisartsen die bij de zorg voor dezelfde patiënt betrokken waren twee verschillende maatregelen opgelegd.

Beide zaken zijn in één zitting behandeld.* In mei 2021 belt de oma – tevens pleegmoeder – van een meervoudig lichamelijk beperkte tiener de huisarts, omdat de jongen minstens drie dagen misselijk is, buikpijn heeft en braakt. Een waarnemend huisarts onderzoekt het braaksel en de urine en stelt een gastro-enteritis vast waarvoor hij domperidon voorschrijft. 'Deze huisarts kan ik niet volgen, zijn aanpak lijkt weinig op de mijne. Braaksel beoordelen zonder de patiënt te beoordelen is toch wel bijzonder', reageert huisarts Qvinny Leemans. Dat vindt het college ook. Die noemt 'kijken' en 'ruiken' een ongebruikelijke methode om braaksel te onderzoeken die niet algemeen aanvaard is om betrouwbare uitkomsten te krijgen.

Als de toestand van de jongen verslechtert, belt zijn oma 's avonds de huisartsenpost (hap). Ze geeft onder meer aan dat ze zich zorgen maakt, maar het niet ziet zitten om met haar kleinzoon naar de hap te komen en het ziekenhuis ook geen fijne plek voor hem vindt. De huisarts besluit om ondansetron voor te schrijven. 'Zofran geven met een goed vangnetadvies, zoals deze huisarts doet, verdient geen schoonheidsprijs, maar ik snap hoe het zo kan lopen', zegt Leemans.

Hierbij is het belangrijk om te melden dat de NHG-Behandelrichtlijn Misselijkheid en

braken uit 2016 anti-emetica bij gastro-enteritis afraadt, maar dat de nieuwe richtlijnversie wél de mogelijkheid biedt om in bepaalde omstandigheden ondansetron offlabel voor te schrijven.

Een uur later belt de oma wéér de hap. De jongen braakt nog altijd de medicatie uit en heeft nu ook koorts. Als ze met haar kleinzoon naar de auto loopt om alsnog naar de hap te rijden, zakt hij in elkaar. De jongen overlijdt in de ambulance.

Het college concludeert onder andere dat beide huisartsen de patiënt zelf hadden moeten zien, want drie dagen braken is een alarmsymptoom volgens de behandelrichtlijn – uit 2016 én de nieuwe versie. 'De standaard noemt drie dagen braken als reden voor een beoordeling. Maar hoe treurig en verontrustend het ook is, ik heb gewoon niet genoeg tijd in een dag om iedereen te zien die ik volgens de standaard zou moeten controleren', zegt Leemans. In die situaties zoekt ze een andere oplossing met een goed vangnetadvies. 'Ik worstel er regelmatig mee dat ik daarin ook een keer een inschattingfout kan maken, net als deze huisarts.'

Het RTG acht een aantal klachten gegrond en legt de waarnemend huisarts een berisping op, maar de huisarts van de hap een waarschuwing, omdat die – anders dan de waarnemer – wél zijn fout erkent en spijt betuigt. De hap-huisarts verklaart op de zitting dat 'hij van het gebeurde geleerd heeft en dit in de rest van zijn carrière meeneemt'.

* Op de website van Medisch Contact staan beide uitspraken. Hiernaast alleen een ingekorte versie van de uitspraak tegen de hap-huisarts.

**Regionaal Tuchtcollege voor de
Gezondheidszorg 's-Hertogenbosch
d.d. 30 november 2022**

(ingekort door redactie Medisch Contact)

**Beslissing over de op 16 november 2021
ontvangen klacht van A, wonende te B,
klaagster, tegen C, huisarts, werkzaam
te B, verweerder, gemachtigde mr. A.G.
Joxhorst te Amsterdam.**

01

De procedure

(...)

1.2 De klacht is op de openbare zitting van 19 oktober 2022 behandeld, samen met de klacht tegen een andere huisarts, hierna te noemen 'de eerste huisarts' (zaaknummer H2021/3629). (...)

02

De feiten

2.1 Klaagster, verder te noemen 'de oma', is de grootmoeder en de pleegmoeder van een in maart 2008 geboren jongen (hierna: de patiënt), die bij haar woonde. De patiënt had meervoudige lichamelijke beperkingen als gevolg van een aangeboren gewrichts- en spiiraandoening, AMC.

2.2 Op 25 mei 2021 rond 8.00 uur heeft de oma gebeld met de praktijk van de vaste huisarts van de patiënt, die toen werd waargenomen door een andere huisarts ('de eerste huisarts'). De patiënt was op dat moment voor de vierde dag op rij ziek, was al drie dagen frequent aan het braken, was misselijk, en had buikpijn. De eerste huisarts heeft, kort gezegd, het braaksel onderzocht, de (differentiaal)diagnose acute gastro-enteritis gesteld, en als anti-emetica (antibraakmiddel) domperidonsmeltabletten voorgeschreven. De eerste huisarts heeft de patiënt niet bezocht of op de praktijk onderzocht. De apotheek heeft vaste tabletten in de plaats van smelttabletten afgegeven. De patiënt heeft deze ingenomen en (telkens) uitgebraakt. Rond 16.00 uur heeft de oma opnieuw naar de huisartsenpraktijk gebeld. De telefoon werd niet opgenomen; zij kreeg van een bandje te horen dat zij bij spoed een ander nummer moest bellen. Zij en de patiënt hebben toen hun vertrouwen in de eerste huisarts verloren

en besloten deze niet meer te raadplegen.

2.3 Op 25 mei 2021 rond 18.00 uur heeft de oma telefonisch contact opgenomen met de huisartsenpost (hap). Verweerder was toen de dienstdoende huisarts. De oma heeft gesproken met de triagist van de hap. Deze heeft in het dossier genoteerd (dit en volgende citaten inclusief eventuele typfouten):

'(S Arts) Klacht/beloop: pleegzoon, hij is al vanaf zaterdag 22-5 aan het overgeven, pijn in zijn buik, onderbuik, nu ook de gehele buik, pijn bij het plassen, vanmorgen telefonisch overleg met ha (naam eerste huisarts), urine is nagekeken, braaksel is nagekeken, ziet er rood/bruin uit, tab voor de misselijkheid gekregen, spuugt hij gelijk uit, ligt op bed, kijkt af en toe een filmpje, drinkt water met siroop, ongeveer een liter, vanmorgen laatst geplast, Pcm spuugt hij ook uit. , moeder vindt hem apatisch, geeft wel adequate antwoorden. temp 37,8

Hulpvraag: wat kan ik doen, maakt zich zorgen over de kleur van braaksel, ruikt naar metaal.

Voorgeschiedenis: meervoudig gehandicapt. Medicatie:

Algemeen: moeder ziet het niet zitten om met hem naar de post toe te komen.'

2.4 De triagist heeft de urgentiecode U3 volgens het triageprotocol van de Nederlandse Triage Standaard genoteerd. Dit betekent: reële kans op schade, vervolgactie (consult) binnen enkele uren. Verweerder heeft in zijn agenda deze aantekening aangehouden en heeft rond 19.12 uur de oma gebeld. Verweerder heeft toen in het dossier genoteerd:

'Braaksel nu zowat zwart met klontjes, klinkt (college: bedoeld is: 'ruikt') metaal achtig, ontlastend waterig dun, erg gelig van kleur; slikt anti-emetikum wel maar braakt het weer uit weegt 65 kg

pleegmoeder vindt het zorgelijk, maar ziekenhuis is ook geen fijne plek voor hem

(O)

(E) dd mallory weiss laesie

(E icpc) D10 braken

(P) iom pleegmoeder nu pragmatisch zofran smelttablet proberen, bij geen baat beoordeling, morgen overleg EHA voor vervolg; bij geen baat beoordeling en waar mogelijk verwijzing kinderarts

(R) ondansetron smelttablet 8mg 2.0 prk 1D1T'

2.5 Op 25 mei 2021 rond 20.17 uur heeft de oma opnieuw de hap gebeld. Zij heeft aan de

triagist meegedeeld dat de patiënt de medicatie direct had uitgebraakt, dat het braaksel bruin van kleur was, en dat zijn temperatuur 39,3 °C was. De triagist heeft haar verzocht met de patiënt naar de hap te komen. De oma heeft direct aanstalten gemaakt om de patiënt met de auto naar de hap te brengen, maar de patiënt is op weg naar de auto voor de huisdeur in elkaar gezakt. De oma heeft 112 gebeld; de ambulance is gekomen en de ambulanceverpleegkundigen hebben gedurende ongeveer een uur geprobeerd de patiënt te reanimeren, zonder succes. De patiënt is om 21.32 uur in de ambulance overleden.

2.6 Nog gedurende de reanimatiepogingen is ook verweerder bij het huis van de oma verschenen. Hij heeft direct tegen de oma gezegd dat hij de situatie verkeerd had ingeschat. Even later heeft hij gezegd dat de reanimatie gestaakt zou worden, omdat deze geen zin meer had. Na het overlijden van de patiënt heeft verweerder nog aan de oma uitgelegd hoe een en ander was verlopen en wat zijn overwegingen waren geweest. Verweerder heeft de volgende dag de oma gebeld en gevraagd of zij er behoefte aan had om op een later moment op het beloop terug te komen. Die behoefte bleek er niet te zijn. Een eventueel vervolg zou via de vaste huisarts verlopen, zo werd afgesproken.

03

De klacht

De oma verwijt verweerder dat hij:

1. de gezondheidstoestand van de patiënt verkeerd heeft ingeschat;
2. haar zorgen over de gezondheidstoestand van de patiënt niet serieus heeft genomen;
3. geen medeleven heeft getoond;
4. een verkeerd moment heeft gekozen om zijn excuses te maken.

04

Het standpunt van verweerder

Verweerder heeft in de eerste plaats zijn grote spijt betuigd over de tragische afloop van de gebeurtenissen rond de patiënt. Voor zover verweerder een tuchtrechtelijk verwijt te maken valt, dient dit volgens hem niet tot een (zwarte) sanctie te leiden; verweerder heeft zich toetsbaar opgesteld. Voor zover verweerder inhoudelijk op de klacht heeft gereageerd, wordt daarop hierna ingegaan.

05

De overwegingen van het college

5.1 Het overlijden van de patiënt, haar geliefde en bewonderde kleinkind en pleegkind, is voor de oma een intens verdrietige en ingrijpende gebeurtenis geweest, die haar vanzelfsprekend nog steeds bezighoudt. Het overlijden heeft ook verweerder aangegrepen; hij heeft zijn oprechte spijt betuigd over de tragische afloop. Het college heeft tot taak om, in weerwil van deze zeer invoelbare emoties, zakelijk te beoordelen of verweerder heeft gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend huisarts in de gegeven omstandigheden mocht worden verwacht, met de kennis die hij toen had of had moeten hebben. Wat redelijk bekwaam is, wordt mede bepaald door de op het moment van handelen toepasselijke richtlijnen van de beroepsgroep.

Klachtonderdeel 1

5.2 De NHG-Behandelrichtlijn Misselijkheid en braken uit 2016 (verder: de richtlijn) bevat aanbevelingen voor de medicamenteuze behandeling van misselijkheid en braken door een gastro-enteritis. De kernboodschappen van de richtlijn zijn onder andere dat misselijkheid en braken door een gastro-enteritis meestal vanzelf (over het algemeen binnen 24 uur) overgaan, en dat gebruik van anti-emetica wordt ontraden. De overwegingen in de richtlijn zeggen verder onder andere:

‘Beoordeel de patiënt dezelfde dag bij:

- misselijkheid en braken sinds 3 dagen’

Uit de hiervoor onder 2.3 weergegeven feiten volgt dat verweerder, toen hij de oma op 25 mei 2021 om 19.12 uur aan de telefoon had, wist dat het ging om een patiënt die voor de vierde dag op rij ziek was en reeds gedurende drie etmalen frequent en veel aan het braken was en de door de eerste huisarts voorgeschreven antibraakmiddelen ook overgaf, naast andere ziekteverschijnselen. Als uitleg waarom hij, niettegenstaande deze signalen voor een mogelijk ernstige aandoening, de patiënt niet (bij een huisbezoek of op de hap) heeft beoordeeld of in het ziekenhuis heeft doen opnemen, heeft verweerder gegeven dat hij een ziekenhuisopname wilde voorkomen. De motivering hiervoor was dat het ging om een relatief jong kind met een meervoudige handicap. Daarbij ging verweerder ervan uit dat er zowel van lichamelijke als van verstandelijke beperkingen sprake was. Verweerder heeft nagelaten deze (onjuiste) veronderstel-

ling, door inzage van het epd of vragen aan de oma, te verifiëren alvorens deze aan zijn beleid ten grondslag te leggen. Overigens, ook al zouden de beperkingen van de patiënt in theorie een contra-indicatie voor opname of komst naar de hap hebben gevormd, dan nog heeft verweerder in de praktijk niet de juiste afweging gemaakt. Verweerder heeft ten onrechte het belang om deze patiënt de (mogelijk stresserende) ervaring van opname en lichamelijk onderzoek te besparen zwaarder laten wegen dan het belang van onderzoek naar de oorzaak van de op een mogelijk ernstige aandoening duidende verschijnselen, die al drie dagen voortduurden. Het een en ander valt verweerder in tuchtrechtelijke zin te verwijten.

**Verweerder heeft
onvoldoende
gevraagd naar
aanwijzingen voor
dehydratie, zoals de
kleur van de urine
van de patiënt**

5.3 De overwegingen in de richtlijn zeggen dat de patiënt ook dezelfde dag moet worden beoordeeld bij:

‘aanwijzingen voor (...) dehydratie’

Verweerder heeft onvoldoende gevraagd naar aanwijzingen voor dehydratie, zoals de kleur van de urine van de patiënt. Navraag had hem kunnen leren dat deze troebel en donkeroranje van kleur was. Dit had voor verweerder een aanwijzing voor dehydratie kunnen vormen, zeker in combinatie met het onder 5.2 reeds genoemde alarmsignaal (drie dagen braken en misselijkheid). Ook vanuit dit gezichtspunt heeft verweerder niet de juiste afweging gemaakt door, in plaats van direct bij de patiënt op visite te gaan, hem naar de hap te laten komen of een ziekenhuisopname te arrangeren, Zofran voor te schrijven. Daarvoor bestond des te minder een goede grond, omdat het gebruik van anti-emetica in de richtlijn wordt ontraden. Zijn keuze om van dit geadviseerde beleid af te wijken, heeft verweerder slechts verklaard door te stellen dat kinderartsen dit middel wel voorschrijven in de thuissituatie. Dat is onvoldoende. De

mededeling aan de oma dat zij weer moest bellen wanneer de medicatie geen verbetering zou laten zien, maakt dit niet anders. Een verbetering kon van het (opnieuw proberen te) gebruiken van anti-emetica niet worden verwacht, gelet op het toestandsbeeld van de patiënt.

5.4 Klachtonderdeel 1 is gegrond.

Klachtonderdeel 2

5.5 Of verweerder de zorgen van de oma serieus heeft genomen, kan het college niet beoordelen omdat ‘serieus nemen’ een niet waarneembare, mentale activiteit van de betrokkene is. Het college kan en zal wel beoordelen of verweerder er blijk van heeft gegeven de zorgen van de oma als zodanig te herkennen en daar adequaat op heeft gereageerd, en vat de klacht aldus op dat hij dit niet zou hebben gedaan. Uit hetgeen hiervoor over klachtonderdeel 1 is overwogen, volgt reeds dat verweerder die zorgen niet op waarde heeft geschat. Van verweerder mocht meer navraag bij de oma naar de achtergrond van haar zorgen en naar de (actuele en historische) gezondheidstoestand van de patiënt worden verwacht, zo nodig gevolgd door inzage in het dossier van de eerste huisarts. Dat hij een en ander heeft nagelaten, valt verweerder in tuchtrechtelijke zin te verwijten.

5.6 Klachtonderdeel 2 is gegrond.

Klachtonderdelen 3 en 4

(...)

5.8 De klachtonderdelen 3 en 4 zijn ongegrond.

De maatregel

5.9 De klacht is op twee zwaarwegende onderdelen gegrond. Verweerder heeft in meerdere opzichten niet gehandeld met de zorgvuldigheid die van hem ten opzichte van de patiënt en de oma mocht worden verwacht. Dat valt hem tuchtrechtelijk te verwijten. Bij dit oordeel past in beginsel de maatregel van berisping. Het college volstaat echter met een waarschuwing. De grond hiervoor is de opstelling van verweerder tijdens de gebeurtenissen die tot de klacht hebben geleid en daarna. Verweerder is direct naar het huis van de oma gegaan en is met haar in gesprek gegaan, en heeft zich ook daarna beschikbaar gehouden voor uitleg.

Verweerder heeft zich toetsbaar opgesteld. Hij heeft erkend dat hij de situatie anders had moeten inschatten. Hij heeft van het gebeurde geleerd en neemt dit in de rest van zijn carrière mee, zoals hij heeft verklaard. Hij heeft zijn rol in het verloop niet gebagatelliseerd.

Openbaarmaking

5.10 Om redenen, aan het algemeen belang ontleend, bepaalt het college dat deze beslissing (in geanonimiseerde vorm) in de Staatscourant zal worden bekendgemaakt en ter publicatie zal worden aangeboden aan het tijdschrift Medisch Contact. Braken en diarree komen bij kinderen vaak voor. De regel dat een duur van drie dagen een alarmsignaal is dat noopt tot onderzoek verdient grotere bekendheid. Een tweede reden is dat deze beslissing het belang uitdrukt van een toetsbare opstelling door de zorgverlener die met een klacht wordt geconfronteerd.

06

De beslissing

Het college

- verklaart de klachtonderdelen 1 en 2 gegrond;
- legt daarvoor aan verweerder de maatregel van een waarschuwing op; (...).

Aldus beslist door K.A.J.C.M. van den Berg Jeths-van Meerwijk, voorzitter, E.P. van Unen, lid-jurist, E. Jansen, N.B. van der Maas en B.C.A.M. van Casteren-van Gils, leden-beroepsgenoten, in aanwezigheid van D. van Grootveld, secretaris, en uitgesproken door E.P. van Unen op 30 november 2022 in aanwezigheid van de secretaris. ●

Actuele uitspraken

Huisarts zou patiënt hebben opgesloten nadat zij was gevallen

Man dient een klacht tegen de huisarts over de behandeling van zijn inmiddels overleden echtgenote. Hij verwijt de huisarts dat hij niet naar de echtgenote van klager heeft omgekeken nadat zij was gevallen en haar heeft opgesloten. Ook verwijt hij de huisarts dat hij speculaties over het gedrag van klager in het medisch dossier heeft genoteerd en hem niet naar een andere huisarts laat gaan. De huisarts heeft een notitie in het dossier gemaakt van een melding van de politie. Deze notitie betreft slechts een weergave van wat de politie aan de huisarts kenbaar heeft gemaakt; dergelijke informatie mag beklagde opnemen in het dossier, zonder klager hierover te informeren. Patiënte is meegenomen naar het politiebureau vanwege het vermoeden dat zij slachtoffer was van mishandeling. De politie heeft haar vervolgens naar het verpleeghuis gebracht. De huisarts was hier niet bij betrokken. Nergens blijkt dat de huisarts niet heeft omgekeken naar patiënte. Ook heeft de huisarts zich ingespannen om klager aan te melden bij een nieuwe huisartsenpraktijk. Klacht ongegrond.

CTG, 30 januari 2023

Specialist ouderengeneeskunde had patiënt persoonlijk moeten beoordelen

Klager is de zoon van een patiënt die was opgenomen op de afdeling Geriatrische Revalidatiezorg van de instelling waar verweerder, specialist ouderengeneeskunde, werkzaam was. Patiënt moest revalideren na een longontsteking. Na opname verslechterde de situatie, waarna de patiënt is overleden. Klager verwijt de arts dat hij naar aanleiding van het tweede telefonisch contact met de instelling patiënt niet persoonlijk is komen beoordelen ondanks het verzoek van patiënt daartoe. Verweerder is twee keer in een tijdspanne van drie uur over een hem onbekende, ernstig zieke en hoogbejaarde patiënt gebeld. Het tweede telefonisch contact vond plaats vanwege een verzoek van de familie tot palliatieve sedatie. Daaruit blijkt volgens het college dat de familie een ernstige situatie ervoer en behoefte had aan (overleg met) een arts. De specialist ouderengeneeskunde had ten minste telefonisch extra informatie moeten opvragen over de reden van het verzoek tot palliatieve sedatie, óf wel bij de verpleegkundige, ter plaatse bij de patiënt of rechtstreeks bij de familie en/of de patiënt zelf. Waarschuwing.

RTG Eindhoven, 7 februari 2023

→ De volledige tekst van deze uitspraak staat op medischcontact.nl/tuchtrecht. Log in, bekijk deze en eerdere uitspraken en discussieer mee.

Elke week selecteren KNMG-juristen opvallende uitspraken in het gezondheidsrecht. Een volledig overzicht kunt u vinden op medischcontact.nl/recht. Tegen uitspraken van regionale tuchtcolleges kan tot zes weken na de uitspraak nog hoger beroep worden aangetekend.

